

de gemeenteraad Gulpen-Wittem
Postbus 56
6270 AB GULPEN

Uw brief van	:		Behandeld door	:	L. Rietjens - van Vliet
Uw kenmerk	:		Onderwerp	:	
Ons kenmerk	:	U.22.00246	Dossiercode	:	
			Bijlagen	:	1
			Verzonden	:	2 maart 2022

Geacht raadslid,

Graag informeren wij u over de actualiteiten rondom de Uitvoeringsagenda Verantwoord op Weg. In deze raadsinformatiebrief:

1. blikken wij terug op het afgelopen jaar;
2. informeren wij u over de doorontwikkeling van Verantwoord op Weg;
3. geven wij een doorkijk naar de activiteiten voor 2022.

1. Terugblik 2021

In 2020 en 2021 hebben de lijn 50-gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals uitvoering gegeven aan drie door de raden ingediende moties uit 2020 om in het Heuvelland de verkeersoverlast te verminderen en de verkeersleefbaarheid te verbeteren. Op basis van deskresearch en een uitgebreid participatieproces met bewoners en betrokkenen (zoals ondernemers en belangenorganisaties) is een adviesrapport opgesteld. Op basis van dit rapport hebben de drie gemeenteraden in juli 2021 groen licht gegeven voor de "Gezamenlijke Uitvoeringsagenda Lijn-50 gemeenten". Hierin staan de eerste duurzame maatregelen tot 2030 voor een totaalaanpak van (verkeers)leefbaarheid, landschap en economische vitaliteit én voor de uitvoering van vier pilots in 2021.

Het kader voor de Uitvoeringsagenda is de 'stip op de horizon' geformuleerd door de deelnemers van het participatietraject

'In 2030 is het Heuvelland nog steeds gastvriendelijk, authentiek en bourgondisch. Naast de hectiek van alledag komen we – inwoners, dagrecreanten en verblijfstoeristen – hier tot rust, met respect voor elkaar. We ontvangen graag gasten die deze manier van 'slow living' waarderen en respecteren. We genieten van de fijnschaligheid en onze lokale producten die op duurzame wijze worden geproduceerd. We ondernemen innovatief. Kwaliteit in het algemeen en kwalitatief recreëren staan voorop. We beschermen de kwaliteit van leven voor onze inwoners. We handhaven en ontwikkelen waardevolle landschappen, cultuurhistorie en biodiversiteit.'

Uitvoering en evaluatie pilots

Het volledige evaluatierapport met de beschrijving van de pilots is te lezen in de bijlage of op: www.zuidlimburgbereikbaar.nl/verantwoordopweg. Op pagina 2 van het rapport vindt u de samenvatting met conclusies en aanbevelingen.

Tussen 1 augustus en 1 november 2021 zijn vier pilots uitgevoerd. Het doel hiervan was het verminderen van verkeersoverlast, het verbeteren van verkeersleefbaarheid en het vergroten van de verkeersveiligheid. Aanleiding voor deze pilots was de dringende roep vanuit het participatietraject (eerste helft van 2021) voor het afsluiten van wegen en strenge handhaving daarvan.

Drie pilots (Terziet, Beutenaken en Epenerbaan) waren gericht op het opdoen van ervaring met afsluitingen en het meten van de effecten hiervan. De vierde pilot (Viergrenzenweg-Vaals) was gericht op verkeersveiligheid voor onder meer fietsers en voetgangers, auto's en bussen. Tijdens de pilots is extra ingezet op handhaving, conform de aangenomen moties van de drie gemeenteraden.

De ervaringen en de effecten van de vier pilots zijn geanalyseerd op basis van bevindingen van politie en buitengewoon-opsporingsambtenaren (boa's), een enquête onder inwoners en betrokken weggebruikers, ontvangen mails, brieven en telefoontjes, inloopbijeenkomsten en verkeersmetingen. De pilots hebben waardevolle inzichten opgeleverd. Opnieuw is aangetoond dat verkeersleefbaarheid (zeer) actueel is. Het onderwerp leeft erg onder de bevolking en is (zeer) emotioneel beladen. Door alle facetten is het ook een (zeer) complexe materie. Communicatie en participatie blijven daarom centrale aandachtspunten.

Algemene conclusie

De drie pilots met afsluitingsmaatregelen hebben waardevolle inzichten opgeleverd. Toch leveren de pilots weinig op voor het eigenlijke doel, zijnde het verminderen van verkeersoverlast en het verhogen van verkeersveiligheid. Handhaving is niet de enige en ultieme oplossing. Handhaving is veeleer het sluitstuk van een pakket aan maatregelen (infrastructuur, educatie en voorlichting) voor spreiding en gewenst gedrag. De evaluatie van de pilots hebben tot de volgende algemene inzichten geleid:

Handhaving

Controle op een 'geslotenverklaring voor alle gemotoriseerd verkeer met uitzondering van bestemmingsverkeer' is bijzonder lastig. Een legitieme claim op bestemmingsverkeer is snel gevonden. "Ik ga kijken op een adres om te zien of dit een leuke vakantiebestemming is voor volgend jaar." "Ik wil op een bankje bij de Gulp gaan zitten."

Effect op verkeer en verkeersleefbaarheid

- Soms hebben verkeersbewegingen en daarmee de overlast zich verplaatst. Een lokale afsluiting draagt dan niet bij aan de gewenste spreiding van het verkeer over een groter gebied (het zogenaamde waterbedeffect). Een voorbeeld hiervan is dat de inwoners van Slenaken zich gedupeerd voelden door het afsluiten van de Slenakerweg. Ook hadden zij de wens om in hun eigen dorp verkeersmaatregelen te treffen om de verkeersoverlast te verminderen;
- De pilots hebben weinig tot geen effect gehad op het verminderen van de verkeersoverlast en het verhogen van verkeersveiligheid.

Maatschappelijke betekenis

- De verkeersleefbaarheid met haar brede betekenis, zoals verwoord in het participatieproces met de 'stip op de horizon', sneeuwt onder door de kritische en emotionele reacties op de pilots;
- Groepen inwoners voelden zich gedupeerd door de maatregelen;
- Zodra een maatregel invloed heeft op iemands directe handelen en/of dagelijkse routine, wordt er meestal niet meer naar het beoogde *gemeenschappelijke* doel gekeken. Diegene die zich erdoor geraakt voelt, komt in opstand tegen de maatregel en/of laat zich er negatief over uit;
- Groepen motorrijders voelden zich gediscrimineerd. Zij vonden dat zij de rekening kregen gepresenteerd voor een kleine groep van wetsovertreders;
- Pilots, mails, brieven, inloopbijeenkomsten en enquête hebben opnieuw aangetoond, dat het thema verkeersleefbaarheid nog steeds (zeer) actueel is. Het onderwerp leeft erg onder de bevolking en is (zeer) emotioneel beladen. Door al deze facetten is het ook een (zeer) complexe materie.

Conclusie per pilot

Pilot Terziet

Gesloten voor gemotoriseerd verkeer met uitzondering van bestemmingsverkeer.

- Van de inwoners of omwonende zijn weinig negatieve reacties ontvangen;
- Voor handhaving leverde de afsluiting geen onwerkbaar discussies op.

Pilot Beutenaken

Gesloten voor gemotoriseerd verkeer met uitzondering van bestemmingsverkeer.

- Op de Slenakerweg is een beperkte afname van de verkeersintensiteiten geconstateerd. Er mag geconcludeerd worden dat een afsluiting van toegevoegde waarde is voor de aanwonenden;
- Tegelijkertijd is een toename van intensiteiten op de Reijmerstokkerdorpsstraat waargenomen;
- Tenslotte wijzen de metingen uit dat de verkeersintensiteiten op de Reijmerstokkerdorpsstraat per etmaal relatief laag zijn. De toename heeft niet geleid tot overbelasting. Ontwerp en inrichting van deze route zijn geschikt voor meer verkeer;

- Volgens het Mobiliteitsplan van de gemeente Gulpen-Wittem is de N595 en N278 de doorgaande route. Groepen inwoners uit Slenaken gebruiken de Slenakerweg als route en ervaren deze ook als verkeersveiliger. Als alternatief kiezen zij voor de Reijmerstokkerdorpsstraat;
- Handhaving is als lastig ervaren;
- Er ontstond een gevoel van onrechtvaardigheid bij diverse bewonersgroepen, mede door verschillende belangen. Bepaalde groepen zijn van mening dat toeristische ontwikkelingen in de kern van Euverem er toe leiden dat zij nadeel ervaren van het toeristische verkeer en de wegafsluiting. Tegelijkertijd zien we dat bewonersgroepen wensen hebben voor verkeersmaatregelen in hun dorp om verkeersoverlast aan te pakken;
- Een voorstel om te gaan werken met een vignet voor bewoners is op basis van de wegverkeerswet niet legitiem.

Pilot Epenersbaan

Op zaterdag en zondag tussen 9.00 en 21.00 uur afgesloten voor motoren.

- Het verbod is goed te handhaven. De handhavingsacties zijn tijdens de pilot extra ingekocht en georganiseerd. De reguliere politiecapaciteit is niet voldoende.
- Er is een verplaatsing van motorverkeer naar de omliggende kernen Epen en Vijlen;
- De maatregel was een proef om het gedrag van motorrijders die te hard rijden en de geluidnormen overtreffen te veranderen. Dit effect bleef uit.
- Motorrijders voelden zich gediscrimineerd en reden op eenzelfde manier een volgende weg in. De indruk bestaat dat de maatregel en het handhaven daarop negativisme tussen verschillende groepen weggebruikers juist heeft aangewakkerd.
- Alleen het sluiten van de Epenersbaan voor motoren bleek niet de oplossing voor het verminderen van de ervaren verkeersoverlast.

Pilot Viergrenzenweg Vaals

Fietsers werden voor hun eigen veiligheid (en de veiligheid van voetgangers, auto's en bussen) met extra attentieborden via een alternatieve route de berg af naar het centrumgebied geleid. Waarnemingen van boa's wijzen uit dat het vooral de inwoners zelf zijn die zich niet aan de regels houden en daardoor onveilige situaties veroorzaken. Er zijn geen bekeuringen uitgedeeld. Vanuit de bewoners zijn nog extra ideeën geopperd voor het optimaliseren van de weginrichting.

Aanbevelingen voor het vervolg

Er wordt voorgesteld om de pilots Terziet en Viergrenzenweg verder uit te werken tot een definitieve maatregel. Hierbij de volgende aandachtspunten meenemen:

- Terziet: aanbevolen wordt te onderzoeken of ook de Kuttingerweg (verbinding naar Plombières/Sippenaeken) afgesloten kan worden voor doorgaand gemotoriseerd verkeer. Dit om het hele gebied meer autoluw te maken. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met woon-/werkverkeer van en naar Plombières/Sippenaeken.
- Viergrenzenweg (Vaals): onderzoek of invulling gegeven kan worden aan de suggesties van de inwoners. Onderzoek daarnaast hoe inwoners van het gebied inzicht krijgen in hun eigen onveilige rijgedrag zodat zij hun gedrag aan kunnen passen.

De twee overige pilots kunnen maatschappelijk gezien op te weinig draagvlak rekenen. Daarom worden deze pilots in de huidige vorm niet gecontinueerd. Gemeenten kunnen zelf de afweging maken om de pilots op een andere manier op te pakken. De pilots hebben wel inzichten opgeleverd die bij nieuwe pilots van toegevoegde waarde zijn. Deze inzichten staan in onderstaande algemene adviezen:

- Bij de voorbereidingen voor een lokale pilot direct omwonenden intensiever betrekken voor het verkrijgen van meer draagvlak. Tijdige en duidelijke communicatie is hierbij van groot belang.
- Voortzetten en doorontwikkelen van het participatietraject om te werken aan draagvlak van de aanpak. De vorm waarin, is onderdeel van de doorontwikkeling van het programma *Verantwoord op Weg* (zie onder 2. *Doorontwikkeling Verantwoord op Weg*). Belangrijk aandachtspunt hierbij is hoe nieuwe maatregelen en besluiten kunnen worden voorbereid door rekening te houden met emoties en persoonlijke belangen en te voorkomen dat deze de boventoon gaan voeren? Hoe wordt een goede afweging gemaakt tussen het algemene belang en de individuele wensen en belangen?
- Wees je bewust van het “waterbedeffect”. Maak dit inzichtelijk voordat een pilot start zodat eventueel flankerende maatregelen kunnen worden getroffen en draagvlak kan worden gecreëerd;
- Handhaving is niet de enige en ultieme oplossing. Handhaving is veeleer het sluitstuk van een pakket aan maatregelen (infrastructuur, educatie en voorlichting) voor spreiding en gewenst gedrag. De focus moet eerder liggen op de vraag hoe (recreatieve) verkeersdrukke op specifieke locaties, in bepaalde periodes en op bepaalde dagen en tijdstippen te spreiden. Hiervoor is gewenst te onderzoeken welke technologieën daarbij ondersteunend kunnen zijn om drukke inzichtelijk te maken en bezoekers aan de voorkant al andere keuze te laten maken. In 2022 wordt hierom gestart met de inzet van Regioregie¹

Budget

Het project *Verantwoord op weg* is in 2021 uitgevoerd binnen de budgetten die door de drie gemeenteraden beschikbaar gesteld zijn.

2. Doorontwikkeling Verantwoord op Weg

Het is in het afgelopen jaar een uitdaging gebleken om zo’n complex vraagstuk als de Uitvoeringsagenda *Verantwoord op Weg* met de bijbehorende projecten en activiteiten in goede banen te leiden. De ambitie is hoog. De bemensing van de projectorganisatie is te smal om de vastgestelde Uitvoeringsagenda kwalitatief en voortvarend uit te voeren. Het participatietraject en de pilots geven bij meerdere partijen een negatieve bijmaak. Bestuurlijk is de wens om *Verantwoord op Weg* regionaal op te schalen en meerdere stakeholders (intensiever) te betrekken.

Om het landschap van het Heuvelland te beschermen hebben de gebruikers van dit landschap een gezamenlijke opgave voor duurzame mobiliteit en verkeersleefbaarheid. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van de drie gemeenten die hierin in 2021 het voortouw hebben genomen. De colleges van de lijn-50 gemeenten hebben daarom besloten om, naast uitvoeren van diverse projecten (zie onder 3. *Vooruitblik 2022*), tijd te nemen voor de doorontwikkeling van de Uitvoeringsagenda *Verantwoord op Weg*.

¹ Regioregie is de afstemming in de regio (over gemeentegrenzen heen) van wegwerkzaamheden, evenementen en drukke, toeristische dagen. Het doel is om overlast van verkeer te verminderen door reizigersstromen (bezoekers, forenzen, doorgaand verkeer etc.) te sturen en het regionale wegennet beschikbaar te houden.

Er wordt de komende maanden tijd genomen om onderstaande onderdelen verder te ontwikkelen. In 2021 is nauw samengewerkt met Zuid-Limburg Bereikbaar. Ook in de doorontwikkeling draagt Zuid-Limburg Bereikbaar bij aan Verantwoord op Weg met ondersteuning en hun expertise op het gebied van participatie en duurzame mobiliteit. Een kwartiermaker gaat de gemeenten hierin ondersteunen.

Concreet wordt de komende periode gewerkt aan:

- het doorontwikkelen van de Uitvoeringsagenda tot een programma, inclusief een bijbehorende organisatiestructuur en een voorstel voor de invulling van de verschillende rollen binnen deze organisatie, waaronder de betrokkenheid van inwoners en andere stakeholders;
- een verkenning naar de (intensivering) van de samenwerking met de Provincie Limburg en de overige Heuvellandgemeenten;
- een verkenning naar de intensivering van de samenwerking met andere belangrijke partners zoals de politie, Visit Zuid-Limburg, LLTB, de ANWB, natuur- en milieuorganisaties etc.;
- een verkenning naar fondsenwerving en subsidiemogelijkheden;
- het voortzetten en doorontwikkelen van het participatietraject;
- het herijken van de Uitvoeringsagenda op basis van ambities van overige betrokken partners.

3. Vooruitblik 2022

Naast de doorontwikkeling van Verantwoord op Weg gaan we in 2022 aan de slag met een aantal concrete projecten. De verwachting is dat in de loop van het jaar er nieuwe projecten worden opgepakt.

Bijpraten digitale werkgroepen

In maart 2022 is er een informatiebijeenkomst voor de ca 75 deelnemers van de digitale werkgroepen van het participatietraject.

Start vormgeven samenwerking Regioregie

Een van de opgaven van Verantwoord op Weg is om te kunnen sturen op periodieke verkeersdrukte in het Heuvelland. Bij voorkeur voorafgaand aan de te verwachte seizoensdrukte, maar ook op drukke momenten zelf tijdens bijvoorbeeld evenementen. In het uitvoeringsprogramma is daarom een regieteam, ook wel Regioregie, genoemd.

Wat houdt Regioregie in?

Regioregie is de afstemming in de regio (over gemeentegrenzen heen) van wegwerkzaamheden, evenementen en drukke, toeristische dagen. Er ligt al een basis voor deze afstemming (verzorgt door de Provincie Limburg). Voor het Heuvelland wordt deze afstemming verder geïntensiveerd zodat meer op druktebeheersing meer gestuurd kan worden. De intensivering wordt opgepakt met een team van experts (o.a. wegbeheerders, politie, communicatie, natuurorganisaties). Hierbij wordt samengewerkt aan het verkrijgen van inzicht in de problematiek (o.a. verkeersafwikkeling, werkzaamheden, evenementen en topdruktedagen). Vervolgens kunnen op basis van deze informatie gericht activiteiten getroffen worden om zo de reizigersstromen te sturen en het regionale wegennet beschikbaar te houden.

Regioregie Heuvelland

Om Regioregie in het Heuvelland te intensiveren wordt een coördinator aangesteld. Daarnaast is inzet vanuit de partners (o.a. gemeenten, provincie, politie) noodzakelijk en een voorwaarde om tot uitvoering te kunnen komen. Daarbij gaan we uit van opschaling naar meer gemeenten in het Heuvelland. Door op deze manier samen te werken kunnen de efficiëntie en effectiviteit van de inzet van o.a. wegbeheerders en handhavers worden verhoogd.

Verkennen Ruimtemonitor

Een van de hulpmiddelen die Regioregie kan inzetten is een Ruimtemonitor zoals deze in de Uitvoeringsagenda staat. Met een Ruimtemonitor wordt het actuele verkeer in beeld gebracht. Inwoners en bezoekers kunnen zien waar het rustig of druk is. Het instellen van Regioregie is een voorwaarde om een Ruimtemonitor efficiënt in te kunnen zetten

Een eerste stap in het kunnen inzetten van een Ruimtemonitor is dat er met de betrokken partners (o.a. Visit Zuid-Limburg, wegbeheerders, ANWB, natuurorganisaties) inzichtelijk wordt gemaakt welke behoeften er zijn (o.a. hoe de monitor wordt ingezet, hoe en door wie er informatie wordt aangeleverd, hoe de informatie uit de monitor bij de bezoekers en inwoners komt en wie zorg draagt voor het beheer van de monitor) en welke (technische) mogelijkheden er zijn. Op basis van deze verkenning kan een inschatting worden gemaakt of het (o.a. technisch, financieel en organisatorisch) haalbaar is om een Ruimtemonitor in te zetten en welke investeringskosten en benodigde organisatie, specifiek voor het Heuvelland, hiervoor nodig zijn.

Communicatie en gedragscampagnes

Voor herkenbaarheid in woord en beeld vindt vanaf april alle communicatie plaats onder de nieuwe naam Team Heuvelland.

Team Heuvelland is gericht op inwoners én bezoekers en zet in op:

- Het creëren van een wij-gevoel door het bereiken van een zoveel mogelijk betrokkenen die echt aan de slag willen met duurzame mobiliteit en onvrede willen omzetten in een positieve aanpak;
- Het voorkomen van polarisering tussen verschillende groepen verkeersdeelnemers en recreanten;
- Het stimuleren van het gewenste gedrag per groep verkeersdeelnemers en per gebied/locatie én tegelijkertijd het aan de kaak stellen van ongewenst gedrag.

Team Heuvelland zal in de eerste helft van 2022:

- de nieuwe campagne van #SamenOpWeg ondersteunen. Dit is een initiatief van Limburg Cycling en Stichting Mountainbike Ontwikkeling Zuid-Limburg (MOZL). De gedragscampagne zet in op gewenst en veilig gedrag van vooral fietsers en wandelaars. En stimuleert daarnaast het gebruik van nieuwe routes door minder drukke gebieden;
- een campagne voorbereiden met scooterverhuurbedrijven om gewenst verkeersgedrag onder scooterhuurders te stimuleren.
- het Zuid-Limburg Magazine mede promoten. Dit is een magazine dat uitgegeven zal worden door Visit Zuid-Limburg i.s.m. alle Zuid-Limburgse gemeenten met o.a. als doel de kwaliteitstoerist aan

- te trekken door een kwalitatief hoogwaardig product in de markt te brengen dat inzet op bevelling van onontdekte parels in heel Zuid-Limburg en daarmee ook spreiding teweeg brengt.
- fase 2 van de campagne Goed Gezien ondersteunen. Dit is een initiatief van het LLTB-regiobestuur Zuid-Limburg. Met de campagne 'Goed Gezien – Boerenverstand in het verkeer' wordt aandacht gevraagd voor de verkeersveiligheid van agrarische ondernemers en medeweggebruikers.

In de gemeenten Gulpen-Witterm en Vaals is door de gemeenteraad nog geen geld beschikbaar gesteld voor uitvoering van de vervolgaanpak in de tweede helft van 2022. De gemeenteraden van Gulpen-Witterm en Vaals krijgen medio 2022 een raadsvoorstel aangeboden waarin wordt gevraagd om de benodigde middelen en capaciteit beschikbaar te stellen.

Wij vertrouwen erop u voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Gulpen-Witterm,
de secretaris, de burgemeester,

J.G.A. Kusters MCM

ing. N.H.C. Ramaekers-Rutjens